

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

iqtisad elmləri doktoru, professor

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, məsul katib

Aleksey PONOMARENKO

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Rusiya Federasiyası)

Roumen VESSELİNOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent (Amerika Birləşmiş Ştatları)

*“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları*

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

Оглавление

	стр.
<u>ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ</u>	
<i>Хиджран Джаббарова</i> Текущее состояние производства мяса в стране и его статистическое моделирование.....	4
<i>Самир Гюлахмададе</i> Анализ текущего состояния банковского сектора в Азербайджанской Республике.....	13
<i>Видади Ахундов</i> Агрегированная Матрица Социальных Счетов экономики страны.....	22
<i>Мансур Бархударов</i> Социально-экономические последствия глобальных кризисов: анализ на статистических данных и графических данных.....	29
<i>Гюнель Мустафаева</i> Прозрачность в добывающих отраслях.....	37
<u>МЕТОДОЛОГИЯ</u>	
<i>Зарифа Нагиева, Исмаил Нагизаде</i> Методы статистического анализа при обработке больших данных.....	47
<i>Руслан Алиев</i> Общие принципы и методология переписи населения.....	54
<i>Захра Самадова</i> Методы организации сотрудничества в логистической цепочке.....	62
<i>Наргиз Исрафилова</i> Роль «Статистической информационной службы Азербайджана - АСИС» в статистической системе.....	74
<i>Эльвин Дуньямалиев</i> Стратегическое управление и инновации на крупных предприятиях.....	82
<u>ПОКАЗАТЕЛИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ НА ПЕРВУЮ ПОЛОВИНУ 2024 ГОДА</u>	
Макроэкономические показатели.....	89
Производство Валового Внутреннего Продукта.....	91
Средства, направленные на основной капитал по финансовым источникам.....	91
Средства, направленные на основной капитал по отраслям экономики.....	92
Структура продуктов оборота розничной торговли.....	93
Кредитные вложения в экономику.....	93
Доходы государственного бюджета.....	93
Расходы государственного бюджета.....	94
Грузооборот в транспортном секторе, млн. тон-км.....	94
Грузооборот в транспортном секторе, млн. пассажиро-км.....	95
Показатели внешней торговли Азербайджана со странами-партнерами.....	95
Экспорт важных видов продукции.....	96
Импорт важных видов продукции.....	97

UOT: 33:311

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-4-12

ÖLKƏDƏ ƏT İSTEHSALININ MÖVCUD VƏZİYYƏTİ VƏ STATİSTİK MODELLƏŞDİRİLMƏSİ

Hicran Cabbarova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
Kənd təsərrüfatı statistikasına şöbəsinin baş məsləhətçisi,
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: hijran.jabbarova@stat.gov.az*

Açar sözlər: ərzaq təhlükəsizliyi, diri və kəsilmiş çəkiddə ət istehsalı, adambaşına ət istehlakı, özünütəminatmə səviyyəsi, idxal, ehtiyatlar

Ключевые слова: продовольственная безопасность, производство мяса в живом и убойном весе, потребление мяса на душу населения, уровень самообеспеченности, импорт, запасы

Keywords: food security, live and slaughtered meat production, per capita meat consumption, level of self-sufficiency, imports, stocks

Hicran Cabbarova

Ölkədə ət istehsalının mövcud vəziyyəti və statistik modelləşdirilməsi

Xülasə

Hər bir ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində ət və ət məhsulları istehsalı sektoru mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Məqalədə ölkəmizdə ət və ət məhsulları istehsalı, bu sektorun mövcud vəziyyəti araşdırılmış, diri və kəsilmiş çəkiddə, həmçinin növlər üzrə - mal əti, qoyun əti, keçi əti, quş əti və donuz əti istehsalı, adambaşına düşən ət istehsalı, idxal, özünütəminatmə səviyyəsi, mal-qara və quşların baş sayı barədə məlumatlar göstərilmişdir. Bu məlumatlar 2014-2023-cü illər üzrə son 10 ili əhatə etməklə verilmişdir. Məqalədə məlumatlar 5 cədvəl və 2 şəkildə öz əksini tapmışdır. Eyni zamanda sektorun üzləşdiyi problemlər və onların aradan qaldırılması yolları ilə bağlı müəyyən təkliflər irəli sürülmüşdür. Ət istehsalı ilə bağlı proqnozların hazırlanması üçün dinamika sıralarının analitik üsulla işlənməsi qaydasından (trend modelindən) istifadə olunmuşdur.

Хиджран Джаббарова

Текущее состояние производства мяса в стране и его статистическое моделирование

Резюме

Сектор производство мяса и мясопродуктов имеет большое значение в обеспечении продовольственной безопасности каждой страны. В статье рассмотрено производство мяса и мясопродуктов, количество голов крупного рогатого скота и птицы, живая и убойная масса, а также по видам-производство говядины, баранины и козлятины, птицы и свинины, производства мяса на душу населения, импорт, уровень самообеспеченности и современное состояние этой отрасли в нашей стране. Эти данные охватывают последние 10 лет за период с 2014 по 2023 год. В статье представлена информация в 5-и таблицах и в 2-х графиках.

Также выявлены проблемы, с которыми сталкивается сектор, и предложены некоторые пути для их устранения. Для составления прогнозов по производству мяса используется аналитический метод обработки динамических рядов (тренд-моделирование).

Hijran Jabbarova

**Current situation and statistical modeling of meat production in the country
Summary**

The production of meat and meat products sector is of great importance in ensuring the food security of every country. The article examines the production of meat and meat products, the current situation of this sector in our country, gives information as well as by species - production of beef, sheep and goat meat, poultry and pork in live and slaughtered weight, meat production per capita, import, self-sufficiency level, number of livestock and poultry. These data are given covering the last 10 years for 2014-2023. The information in the article is reflected in 5 tables and 2 graphs. It also identifies the problems faced by the sector and suggests ways to overcome them. An analytical method for processing dynamic series (trend modeling) is used to prepare forecasts related to meat production.

Ədəbiyyat.

1. “Azərbaycan Respublikasında minimum istehlak səbətinin tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında” Bakı-6 iyun 2014-cü il. 182 nömrəli qərar
2. Azər Mehtiyev. “Azərbaycanda ət və ət məhsulları istehsalı sektoru. Problemlər və perspektivlər” Bakı-2017
3. Azərbaycanın kənd təsərrüfatı. İllik məcmuə. Bakı-2024
4. Azərbaycanın ərzaq balansları. Bakı-2024
5. S. Hacıyev “Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi” Bakı-2005
6. 2015-ci il kənd təsərrüfatı siyahıyaalınması. Bakı-2016
7. Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin və fərdi sahibkar təsərrüfatlarının əsas iqtisadi göstəriciləri. Bakı-2024
8. Azərbaycanın xarici ticarəti. Bakı-2024
9. H. İsəyeva “Ölkədə ət istehlakının statistik modelləşməsi” Bakı -2023
10. Q.Q. Abdullayev “Heyvandarlığın əsasları” Bakı-2012

<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/meat-consumption-by-country>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 08.07.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 12.07.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT:336.71

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-13-21

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA BANK SEKTORUNUN CARİ VƏZİYYƏTİNİN TƏHLİLİ

Samir Güləhmədza

Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin doktorantı

Az 1106, Bakı şəhəri, Nəcəf Nərimanov küçəsi, 93

e-poçt: s.gulahmedzade@gmail.com

Açar sözlər: bank sektoru, valyuta, depozit, pul bazası, devalvasiya

Ключевые слова: банковский сектор, валюта, депозит, денежная масса, девальвация

Keywords: banking sector, currency, deposit, money supply, devaluation

Samir Güləhmədza

Azərbaycan Respublikasında bank sektorunun cari vəziyyətinin təhlili

Xülasə

Bu məqalədə Azərbaycan Respublikasının bank sektorunun hazırkı vəziyyəti təhlil edilmişdir. Bank sektorunun iqtisadiyyatda oynadığı rol, onun inkişaf meylləri və üzləşdiyi problemlər araşdırılmışdır. Təhlil zamanı bankların maliyyə göstəriciləri, likvidlik vəziyyəti, kapital yetərliyi və risk idarəetmə metodları kimi vacib aspektlər nəzərdən keçirilmişdir. Məqalədə həmçinin bank sektorunda islahatların və tənzimləyici tədbirlərin nəticələri qiymətləndirilmiş, gələcək inkişaf perspektivləri haqqında proqnozlar verilmişdir. Məqalənin əsas nəticələri göstərir ki, Azərbaycan bank sektoru son illərdə müəyyən çətinliklərə baxmayaraq, davamlı inkişafını qoruyub saxlamış və iqtisadiyyatın mühüm tərkib hissəsi olaraq qalmaqdadır.

Самир Гюлахмадзе

Анализ текущего состояния банковского сектора в Азербайджанской Республике

Резюме

В данной статье проведен анализ текущего состояния банковского сектора Азербайджанской Республики. Изучена роль банковского сектора в экономике, его тенденции развития и проблемы, с которыми он сталкивается. В процессе анализа рассмотрены важные аспекты, такие как финансовые показатели банков, уровень ликвидности, достаточность капитала и методы управления рисками. В статье также оценены результаты реформ и регуляторных мероприятий в банковском секторе, а также сделаны прогнозы относительно перспектив его дальнейшего развития. Основные выводы статьи показывают, что банковский сектор Азербайджана, несмотря на определенные трудности в последние годы, продолжает устойчиво развиваться и остается важной составляющей экономики.

Samir Gulahmadzade

Analysis of the Current State of the Banking Sector in the Republic of Azerbaijan

Summary

This article provides an analysis of the current state of the banking sector in the Republic of Azerbaijan. The role of the banking sector in the economy, its development trends, and the

challenges it faces are examined. The analysis covers important aspects such as the financial indicators of banks, liquidity levels, capital adequacy, and risk management methods. The article also assesses the results of reforms and regulatory measures in the banking sector and offers forecasts regarding its future development prospects. The main findings of the article indicate that, despite certain difficulties in recent years, the banking sector of Azerbaijan continues to develop steadily and remains a significant component of the economy.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikasının “Banklar haqqında” Qanunu.<https://www.cbar.az/law-1/the-law-on-banks>
2. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı: Maliyyə sabitliyi hesabatı:<https://uploads.cbar.az/assets/ca7a4b6c03edafd2d0219a937.pdf>
3. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (2022). “İllik Hesabat”.
4. Azərbaycan Banklar Assosiasiyası (ABA):”Fintech sektorunun inkişafı və bankların fintech şirkətləri ilə əməkdaşlığı barədə hesabatlar və təhlillər”:<https://aba.az/wp-content/uploads/2022/07/Fintech-Market-Entry-Report-2021.pdf>
5. Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu: <https://uploads.cbar.az/assets/dc3234f510d3262810c0ad3ed.pdf>
6. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) (2022). “Azerbaijan Country Strategy”.
7. International Monetary Fund (IMF) (2022). Republic of Azerbaijan: Financial Sector Assessment.
8. World Bank (2021). “Azerbaijan: Digital Transformation of the Financial Sector”.
9. <https://www.cbar.az>.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 06.06.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 11.06.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT:33:007

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-22-28

ÖLKƏ İQTİSADİYYATININ AQRƏQASIYA EDİLMİŞ SOSİAL HESABLAR MATRİSİ

Vidadi Axundov

*Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin
“Sənayedə və iqtisadiyyatda intellektual idarə etmə və qərar
qəbul etmə sistemləri” ETL, Böyük elmi işçi, i.ü.f.d., dosent
AZ 1010, Bakı şəh., Azadlıq prospekti, 20.
e-poçt: azeri46@mail.ru*

Açar sözlər: hesablana bilən ümumi tarazlıq modeli, Sosial Hesablar Matrisi, institusional sektorlar, istehsal amilləri, Walrasian vergi modeli, Sosial Hesablar Matrisinin aqrəqasiya edilmiş sxemi, daxili satışın həcmi

Ключевые слова: вычисляемая модель общего равновесия, Матрица Социальных Счетов, институциональные сектора, факторы производства, налоговая модель Вальраса, агрегированная схема Матрицы Социальных Счетов, объем внутренних продаж

Keywords: computable general equilibrium model, Social Accounting Matrix, institutional sectors, factors of production, Walrasian tax model, aggregated scheme of the Social Accounting Matrix, domestic sales volume

Vidadi Axundov

Ölkə iqtisadiyyatının aqrəqasiya edilmiş Sosial Hesablar Matrisi

Xülasə

Aqrəqasiya edilmiş Sosial Hesablar Matrisi ölkə iqtisadiyyatında gəlirlər, xərclər və maliyyə axınları haqqında məlumatların toplanması və təhlil üçün əsası təmin edir. Məqalədə Azərbaycan iqtisadiyyatı timsalında ölkə iqtisadiyyatı üçün 2021-ci il üçün mövcud olan belə bir matrisin tərtib edilməsi metodologiyası təsvir edilir. Aqrəqasiya edilmiş Sosial Hesablar Matrisi dörd qurumu, yəni istehsal sektorunu, ev təsərrüfatları, dövlət və xarici sektoru fərqləndirir və onlar arasındakı əlaqələri müəyyənləşdirir. Matris elə qurulmuşdur ki, 1) hər bir sətirdə müvafiq sütun var; 2) müvafiq sətir və sütunların cəmi makroiqtisadi verilənlərə uyğundur; 3) hər bir giriş sətir kontekstində oxunduqda alış və sütun kontekstində oxunduqda ödənişdir. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, aqrəqasiya edilmiş Sosial Hesablar Matrisi müxtəlif istehsal sektorları və ya məhsullar arasında fərq qoymur. Bu mənada ona məcmu matris kimi baxmaq düzgündür. Aqrəqasiya edilmiş Sosial Hesablar Matrisi Azərbaycan iqtisadiyyatı üzrə Ümumi Tarazlıq Modelinin yaradılması məsələsinin verilənlər bazasının əsas hissəsidir və iqtisadi mühitdəki dəyişikliklərin gəlir bölgüsünə təsirini təhlil etmək üçün nəzərdə tutulub.

Видади Ахундов

Агрегированная Матрица Социальных Счетов экономики страны

Резюме

Агрегированная Матрица Социальных Счетов обеспечивает основу для сбора и анализа данных о доходах, расходах и финансовых потоках в экономике страны. В статье описывается методология создания такой матрицы, доступной на 2021 год для экономики страны на примере экономики Азербайджана. Агрегированная Матрица Социальных

Счетов выделяет четыре субъекта, а именно: производственный сектор, домохозяйства, государственный и иностранный секторы, и определяет отношения между ними. Матрица построена таким образом, что 1) каждой строке соответствует соответствующий столбец; 2) сумма соответствующих строк и столбцов соответствует макроэкономическим данным; 3) Каждая запись представляет собой доход при чтении в контексте строки и платеж при чтении в контексте столбца. Однако следует отметить, что агрегированная Матрица Социальных Счетов не делает различий между различными отраслями или продуктами, и в этом смысле правильно рассматривать ее как агрегированную матрицу. Агрегированная Матрица Социальных Счетов является основной частью базы данных для создания Модели Общего Равновесия экономики Азербайджана и предназначена для анализа влияния изменений экономической среды на распределение доходов.

Vidadi Akhundov
Aggregated Matrix of Social Accounts of the country's economy
Summary

The aggregated Matrix of Social Accounts provides a basis for collecting and analyzing data on income, expenditure and financial flows in the country's economy. The article describes the methodology for creating such a matrix, available for 2021 for the country's economy, using the economy of Azerbaijan as an example. The aggregated Matrix of Social Accounts identifies four entities, namely the production sector, households, the government and foreign sectors, and defines the relationships between them. The matrix is constructed in such a way that 1) each row corresponds to a corresponding column; 2) the sum of the corresponding rows and columns corresponds to macroeconomic data; 3) Each entry represents income when read in the context of a row and a payment when read in the context of a column. However, it should be noted that the aggregated Matrix of Social Accounts does not distinguish between different industries or products, and in this sense it is correct to consider it as an aggregated matrix. The aggregated Matrix of Social Accounts is the main part of the database for creating a General Equilibrium Model of the economy of Azerbaijan and is designed to analyze the impact of changes in the economic environment on income distribution.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi. www.stat.gov.az
2. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının elektro statistik bazası// <https://www.cbar.az/lpages/statistics/>
3. Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi. www.customs.gov.az
4. Azərbaycan Dövlət Neft Fondunun hesabat arxivi// <https://oilfund.az/report-and-statistics/report-archive>
5. Akhundov V.J., Mammadova S. K., Aliyev A. M.: Investigation of the "Input-output" model of the Azerbaijani economy in interval information conditions// 13th International

Conference on Theory and Applications of Fuzzy Systems and Soft Computing, pp. 760-768, Springer. Warsaw, Poland, (2018).doi: 10.1007/978-3-030-04164-9_100

6. Alvarez-Martínez M.T.; Lopez-Cobo M. (2016) Social Accounting Matrices for the EU-27 in 2010. Building a new database for RHOMOLO. Institute for Prospective Technological Studies, DG-JRC, European Commission; JRC101673
7. Breisinger, C., M. Thomas, and J. Thurlow. 2009. "Social Accounting matrices and multiplier analysis: An introduction with exercises". IFPRI Food security in practice series. Washington, D.C.: International Food Policy Research Institute

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 05.06.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 11.06.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT:33:311

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-29-36

QLOBAL BÖHRANLARIN SOSIAL VƏ İQTİSADI TƏSİRLƏRİ: STATİSTİK MƏLUMATLAR VƏ QRAFİKLƏRLƏ TƏHLİL

Mənsur Bərxudarov

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin
Tətbiqi riyaziyyat kafedrasının dosenti, i.e.n.
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: mansur.barxudarov@unec.edu.az*

Açar sözlər: qlobal böhran, sosial təsirlər, iqtisadi təsirlər, statistik analiz, ÜDM azalmaları, işsizlik səviyyəsi

Ключевые слова: глобальный кризис, социальные последствия, экономические последствия, статистический анализ, снижение ВВП, уровень безработицы

Keywords: global crisis, social effects, economic effects, statistical analysis, GDP declines, unemployment rate

Qlobal böhranların sosial və iqtisadi təsirləri: statistik məlumatlar və qrafiklərlə təhlil

Mənsur Bərxudarov

Xülasə

Məqalədə qlobal böhranlara aid əsas araşdırmalar təhlil olunmuş, qlobal böhranların səbəbləri, sosial və iqtisadi təsirləri tədqiq olunmuşdur. Qeyd olunmuşdur ki, sosial təsirlərin əsas istiqamətlərinə işsizlik, səhiyyə xidmətlərinə çıxışın azalması, təhsilin keyfiyyətinin pisləşməsi və sosial bərabərsizliyin artması daxildir. Bu məqalədə təqdim edilən statistik məlumatlar və qrafiklər qlobal böhranların təsirlərini daha dəqiq şəkildə anlamağa kömək edir. Gələcəkdə qlobal iqtisadiyyatda sabitlik və davamlı inkişafın təmin edilməsi üçün bu təsirlərin təhlili vacibdir.

Социально-экономические последствия глобальных кризисов: анализ на статистических данных и графических данных

Мансур Бархударов

Резюме

В статье проанализированы основные исследования, связанные с глобальными кризисами, изучены причины, социальные и экономические последствия глобальных кризисов. Было отмечено, что к основным направлениям социальных последствий относятся безработица, снижение доступа к медицинским услугам, ухудшение качества образования и усиление социального неравенства. Статистика и графики, представленные в этой статье, помогают лучше понять последствия глобальных кризисов. Анализ этих последствий важен для обеспечения стабильности и устойчивого развития мировой экономики в будущем.

SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF GLOBAL CRISES: ANALYSIS BASED ON STATISTICAL DATA AND GRAPHIC DATA

Mansur Barkhudarov

Summary

The article analyzes the main studies related to global crises, examines the causes, social and economic consequences of global crises. It was noted that the main areas of social consequences include unemployment, decreased access to health services, deterioration in the quality of education and increased social inequality. The statistics and graphs presented in this article help to better understand the consequences of global crises. Analysis of these consequences is important for ensuring stability and sustainable development of the world economy in the future.

Ədəbiyyat

1. Beynəlxalq Valyuta Fondu (IMF), "Qlobal İqtisadi Göstəricilər", 2021.
2. Dünya Ticarət Təşkilatı (WTO), "Qlobal Ticarət Hesabatı", 2020.
3. Beynəlxalq Əmək Təşkilatı (ILO), "Qlobal İşsizlik Statistikası", 2008-2021.
4. Dünya Bankı, "Pandemiyanın Qlobal İqtisadi Təsirləri", 2021.
5. Mustafayev İ. EASTERN EUROPE BEFORE AND AFTER THE GLOBAL ECONOMIC CRISIS OF 1900-1903. Consensus, №3, 2024, p.56-68
6. Paul Cammack, Martha E. Gimenez. The permanent global crisis of working-class social reproduction: ten propositions, Global Political Economy, vol XX, no XX, p. 1–16, 2024
7. Ruoxuan Wang. The Influences of Global Financial Crisis on Financial Markets and Countermeasure Proposals. Proceedings of the 2nd International Conference on Management Research and Economic Development. P.213-217, 2024
8. Muneer Shaika, Pratik Kamdarb, Nishad Nawazc, Mustafa Raza Rabbanid, Sahar E-Vahdatie, Mohd. Afzal Saifif and Himani Grewal. The global financial crisis impact on stock market efficiency: a Fourier unit root tests analysis. COGENT ECONOMICS & FINANCE 2024, VOL. 12, NO. 1
9. <https://www.ilo.org/resource/article/global-employment-trends-youth-2024-figures>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 15.08.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 19.08.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT:338:45

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-37-46

Hasilat sənayesində şəffaflıq

Günel Mustafayeva

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Sənaye və tikinti statistikasına şöbəsinin məsləhətçisi

Bakı -AZ1136, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: gunel.mustafayeva@stat.gov.az

Açar sözlər: hasilat sənayesi, şəffaflıq, korrupsiya riskləri, korporativ rüşvətخورluq, dəyər zənciri, hesabatlılıq, MHŞT, portal

Ключевые слова: добывающая промышленность, прозрачность, коррупционные риски, корпоративное взяточничество, цепочка создания стоимости, подотчетность, ИПДО, портал

Keywords: extractive industry, transparency, corruption risks, corporate bribery, value chain, accountability, EITI, portal

Günel Mustafayeva

Hasilat sənayesində şəffaflıq

Xülasə

Məqalə hasilat-mədənçilik sənayesində şəffaflıq anlayışı, hasilat dəyər zəncirinin müxtəlif mərhələlərində meydana gələn risk amilləri, bu amillərin şəffaflığa və hesabatlılığa mənfi təsirlərindən bəhs edir. Məqalədə eyni zamanda, şəffaflığın təmin olunmasında prioritet təşəbbüslərdən olan MHŞT-nin yaranması, onun rolu, əsas məqsədi, fəaliyyət prinsipləri, Azərbaycanın bu quruma üzv ölkə kimi qət etdiyi yol, qazandığı nailiyyətlər və təcrübə işıqlandırılmışdır. Hasilat Sənayesində Şəffaflıq sahəsində ölkəmizin milli arenada həyata keçirdiyi siyasət, milli müstəvidə atılan addımlar vurğulanmaqla, bu prosesin istər ölkə siyasətinin, istərsə də bu sahədə təşkilati və idarəetmə funksiyalarını daşıyan dövlət qurumlarının prioritet fəaliyyət istiqamətlərindən olduğu xüsusi qeyd edilmişdir.

Гюнель Мустафаева

Прозрачность в добывающих отраслях

Резюме

В статье рассматривается концепция прозрачности в добывающих отраслях, факторы риска, возникающие на разных этапах цепочки создания стоимости в добывающей промышленности, а также негативное влияние этих факторов на прозрачность и подотчетность. При этом, в статье освещаются вопросы создания ИПДО, которая является одной из приоритетных инициатив в обеспечении прозрачности, ее роль, основная цель, принципы работы, путь пройденный Азербайджаном, как страной-членом этой организации, его опыт и достижения. Подчеркивая политику нашей страны в области прозрачности в добывающей отрасли и шаги, предпринимаемые на национальном уровне, было особо отмечено, что этот процесс является одним из приоритетных направлений политики страны, а также государственных институтов, осуществляющих организационно-управленческие функции в этой сфере.

Gunel Mustafayeva
Transparency in the extractive industry
Summary

The article discusses the concept of transparency in the extractive industry, the risk factors that occur at various stages of the mining value chain and the negative effects of these factors on transparency and accountability. At the same time, the creation of EITI, which is one of the priority initiatives in ensuring transparency, its role, main purpose, principles of operation, the path taken by Azerbaijan as a member country of this organization, its achievements and experience are highlighted in the article. Emphasizing the policy of our country in the field of transparency in the extractive industry and the steps taken at the national level, it was specially mentioned that this process is one of the priority activities of the country's leadership, as well as of the state institutions carrying organizational and management functions in this field.

Ədəbiyyat:

1. https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201006_e.pdf
2. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2016/08/corruption-in-the-extractive-value-chain_g1g676bf/9789264256569-en.pdf
3. <https://eiti.org/news/azerbaijan-downgraded-candidate-country>
4. <https://e-qanun.az/framework/35174>
5. https://oilfund.az/report-and-statistics/get-download-file/10_2016.pdf
6. https://oilfund.az/report-and-statistics/get-download-file/10_2017.pdf
7. https://oilfund.az/report-and-statistics/get-download-file/10_2018.pdf
8. <https://president.az/az/articles/view/40124>
9. <https://www.azstat.gov.az/HSSP/faces/main.xhtml;jsessionid=a26eaba56b07fdffa61f45de9a5a?cid=1>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 15.07.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 19.07.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT:338:24.01

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-47-53

İRİHƏCMLİ MƏLUMATLARIN İŞLƏNMƏSİNDƏ STATİSTİK TƏHLİL METODLARI

Zərifə Nağıyeva

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin rəisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: zarifa.naghiyeva@stat.gov.az*

İsmayıl Nağızadə

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin iqtisadçısı
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: ismayil.naghizade@stat.gov.az*

Açar sözlər: irihəcmlı məlumatlar, statistik tədqiqatlar, riyazi-statistik metodlar, təsviri statistika, korrelyasiya təhlili, reqressiya təhlili, klaster təhlili, dayanıqlı qiymətləndirmə metodları

Резюме: большие данные, статистические исследования, математико-статистические методы, описательная статистика, корреляционный анализ, регрессионный анализ, кластерный анализ, устойчивые методы оценивания

Summary: big data, statistical research, mathematical and statistical methods, descriptive statistics, correlation analysis, regression analysis, cluster analysis, robust estimation methods

Zərifə Nağıyeva, İsmayıl Nağızadə

İrihəcmlı məlumatların işlənməsində statistik təhlil metodları

Xülasə

Məqalədə Big Data texnologiyasının müasir dövrdə informasiya texnologiyaları sahəsində fəal inkişaf edən sahələrdən biri olduğu vurğulanır. İri həcmli məlumatların istifadəsi ilə əlaqəli bu yeni məlumat mənbələri statistiklərə statistik informasiya istehsalı xidmətlərini daha səmərəli təmin etmək imkanı verir. Statistik tədqiqatlarda irihəcmlı məlumatların rolu qeyd olunmuş və bu məlumatların işlənməsində istifadə olunan riyazi-statistik metodlar haqqında məlumat verilmişdir. Öz növbəsində rəsmi statistikanın müntəzəm istehsalı üçün böyük məlumat mənbəyindən istifadə bir sıra üstünlükləri təqdim edir. Əsas meyarlar aktualıq, biznes üçün faydalılıq və rəsmi statistikanın istehsalında, öyrənilən məcmunun qiymətləndirməsində yaxud analitik nəticələrin əldə edilməsində mənbədən istifadənin əsaslandırılmasıdır.

Зарифа Нагиева, Исмаил Нагизаде
Методы статистического анализа при обработке больших данных
Резюме

В данной статье подчеркивается, что на сегодняшний день одним из активно развивающихся направлений в области информационных технологий является технология Больших данных. Эти новые источники информации, связанные с использованием больших данных, дают возможность статистикам более эффективно оказывать услуги по производству статистической информации. Была отмечена роль Больших данных в статистических исследованиях и предоставлена информация о математических и статистических методах, используемых при обработке этих данных. В свою очередь, использование большого источника данных для регулярного производства официальной статистики дает ряд преимуществ. Основными критериями являются актуальность, польза для бизнеса и обоснованность использования источника для производства официальной статистики, получения оценок изучаемой совокупности или аналитических выводов.

Zarifa Naghiyeva, Ismail Nagizadeh
Methods for statistical analysis of big data processing
Summary

This article emphasizes that today one of the actively developing areas in the field of information technology is Big Data technology. These new sources of information, linked to the use of big data, enable statisticians to provide statistical information production services more efficiently. The role of Big Data in statistical research was highlighted and information was provided on the mathematical and statistical methods used in processing this data. In turn, using a large data source for the regular production of official statistics provides a number of advantages. The main criteria are relevance, business benefit and justification for using the source for the production of official statistics, estimates of the population under study or analytical conclusions.

Ədəbiyyat

1. А. В. Шаль. Технологии больших данных в статистике. УДК 311.2.
2. В.Н.Сулицкий. Методы статистического анализа в управлении: Учеб. Пособие. – М. Дело, 2002. – 520 с.
3. Б.Ю. Лемешко, С.Б. Лемешко. Расширение области применения критериев типа Граббса, используемых при отбраковке аномальных измерений. Измерительная техника. 2005. № 6. – С. 13-19.
4. S.Ş.Movlamov. Ərzaq təhlükəsizliyinin ekonometrik modellər əsasında proqnozlaşdırılması. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi. Azərbaycan Texniki Universiteti. Bakı – 2001.
5. Zikmund W.G. Business Research Methods. The Dryden Press, 1988.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 11.06.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 14.06.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT:33:311

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-54-61

ƏHALİNİN SIYAHİYAALINMASININ ÜMUMİ ƏSASLARI VƏ METODOLOGİYASI

Ruslan Əliyev

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin
Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin baş iqtisadçısı
AZ1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: ruslan.aliyev@stat.gov.az*

Açar sözlər: əhalinin siyahıyaalınması, siyahıyaalma proqramı, siyahıyaalmanın metodologiyası, ənənəvi siyahıyaalma metodu, kombinasiyalı (qarışıq) metod, inzibati reyestr məlumatlarına əsaslanan metod

Ключевые слова: перепись населения, программа переписи, методология переписи, традиционный метод переписи, комбинированный (смешанный) метод, метод на основе данных административного регистра

Keywords: population census, census program, census methodology, traditional census method, combined (mixed) method, method based on administrative register data

Ruslan Əliyev

Əhalinin siyahıyaalınmasının ümumi əsasları və metodologiyası

Xülasə

Məqalədə əhalinin siyahıyaalınmasının əhəmiyyəti və milli statistika sistemlərində rolu, inkişaf tarixi, keçirilmə zəruriliyi, əsas prinsipləri və metodologiyası haqqında məlumatlar öz əksini tapmışdır. Siyahıyaalmanın aparılmasına münasibətdə üç əsas yanaşma metodu haqqında izahlar verilmiş və onların hər birinin üstünlükləri və çatışmamazlıqları qeyd edilmişdir. Bütün bunlara baxmayaraq əhalinin siyahıyaalınmasının məqsədinin müəyyən məkan və zaman daxilində hər bir şəxs haqqında məlumatların toplanması və ümumiləşdirilərək yekun göstəricilərdə öz əksini tapmasıdır.

Руслан Алиев

Общие принципы и методология переписи населения

Резюме

В статье содержатся сведения о значении переписи населения и ее роли в национальных статистических системах, истории ее развития, необходимости ее проведения, ее основных принципах и методологии. Объяснены три основных подхода к проведению переписи, отмечены преимущества и недостатки каждого из них. Несмотря на все это, цель переписи населения – собрать информацию о каждом человеке в определенном пространстве и времени и обобщить ее в итоговых показателях.

Ruslan Aliyev
General principles and methodology of population census
Summary

The article contains information about the importance of the population census and its role in national statistical systems, the history of its development, the necessity of conducting it, its main principles and methodology. The three main approaches to conducting the census are explained and the advantages and disadvantages of each of them are noted. Despite all this, the purpose of the population census is to collect information about each person within a certain space and time and summarize it in the final indicators.

Ədəbiyyat

1. Avropa Statistiki Konfransının 2020-ci il üzrə əhalinin və mənzil fondunun siyahıyaalınmasına dair tövsiyələri. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı. Nyu-York və Cenevrə, 2015-ci il
2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “ 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasına hazırlıq və onun keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planı haqqında” Qərarı. Bakı.2016-cı il
3. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. Azərbaycan Respublikasında Əhalinin Siyahıyaalınmasının keçirilməsi qaydaları. Bakı. 2019-cu il
4. O.L.Rıvkina, E.Y.Osmanova. Perepis naseleniya: zarubejnyy opıt i sovremennyye tendençii.Sevostopol.2021 qod
5. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi.www.stat.gov.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 18.06.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 21.06.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

Ədəbiyyat

1. Avropa Statistiki Konfransının 2020-ci il üzrə əhalinin və mənzil fondunun siyahıyaalınmasına dair tövsiyələri. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı. Nyu-York və Cenevrə, 2015-ci il
2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “ 2019-cu ildə Azərbaycan Respublikasında əhalinin siyahıyaalınmasına hazırlıq və onun keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planı haqqında” Qərarı. Bakı.2016-cı il
3. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi. Azərbaycan Respublikasında Əhalinin Siyahıyaalınmasının keçirilməsi qaydaları. Bakı. 2019-cu il
4. O.L.Rıvkina, E.Y.Osmanova. Perepis naseleniya: zarubejnyy opıt i sovremennyye tendençii.Sevostopol.2021 qod
5. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet səhifəsi.www.stat.gov.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 18.06.2024
Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 21.06.2024
Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT: 338.2

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-62-73

LOGİSTİK ZƏNCİRDƏ ƏMƏKDAŞLIĞIN TƏŞKİLİ ÜSULLARI

Səmədova Zəhra İsa qızı

Bakı Dövlət Universiteti, dosent

AZ 1148, Bakı şəhəri, Akademik Zəhid Xəlilov küçəsi, 23

e-poçt: samadova.zahra76@gmail.com

Açar sözlər: təchizat zənciri, logistika, logistik zəncir, əməkdaşlığın təşkili, logistika əməkdaşlığı.

Ключевые слова: цепочка поставок, логистика, логистическая цепочка, организация сотрудничества, логистическое сотрудничество.

Keywords: supply chain, logistics, logistics chain, organization of cooperation, logistics cooperation.

Zəhra Səmədova

Logistik zəncirdə əməkdaşlığın təşkili üsulları

Xülasə

Səmərəli logistika əməkdaşlığı müasir təchizat zəncirlərinin can damarıdır, problemsiz axın və optimallaşdırılmış əməliyyatlar aparır. Bu məqalə ənənəvi iyerarxik strukturları əhatə edən logistika zənciri daxilində əməkdaşlığın təşkili üçün metodlar spektrini, mərkəzləşdirilmiş qərarların qəbul edilməsini və satıcı tərəfindən idarə olunan inventar (VMİ) kimi innovativ yanaşmaları araşdırır. Hər bir metod fərqli üstünlüklər və çətinliklər təklif edir və onların seçimi təşkilati məqsədlərdən və kontekstlərdən asılıdır.

Bu dinamik logistika mənzərəsində əməkdaşlıq üsulları inkişaf etməkdə olan texnologiyalar, davamlılıq imperativləri və inkişaf edən istehlakçı gözləntilərini əhatə etməyə uyğunlaşmalıdır. İyerarxiyalar və mərkəzləşdirmə aydınlığı təmin edir, lakin çeviklik riskini artırır, VMİ isə təchizatçı-müştəri əməkdaşlığını gücləndirir, lakin etibarlı məlumat mübadiləsini tələb edir.

Bu metodları və onların nüanslarını başa düşmək, logistika zəncirlərinin səmərəli, çevik və rəqabətli işləməsini təmin edən mürəkkəb logistika əməkdaşlığı şəbəkəsində naviqasiya etmək istəyən təşkilatlar üçün vacibdir.

Захра Самадова

Методы организации сотрудничества в логистической цепочке

Резюме

Эффективное логистическое сотрудничество является основой современных цепочек поставок, обеспечивая бесперебойный поток и оптимизацию операций. В этой статье исследуется ряд методов организации сотрудничества внутри логистической цепочки, которая включает традиционные иерархические структуры, централизованное принятие решений и инновационные подходы, такие как запасы, управляемые поставщиком (VMİ). Каждый метод предлагает различные преимущества и проблемы, и их выбор зависит от организационных целей и контекста.

В этом динамичном логистическом ландшафте методы сотрудничества должны адаптироваться с учетом новых технологий, требований устойчивого развития и

меняющихся ожиданий потребителей. Иерархия и централизация обеспечивают ясность, но повышают риск негибкости, в то время как VMI улучшает сотрудничество между поставщиками и клиентами, но требует надежного обмена информацией.

Понимание этих методов и их нюансов важно для организаций, которые хотят ориентироваться в сложной сети логистического сотрудничества, обеспечивающей эффективную, гибкую и конкурентоспособную работу логистических цепочек.

Zahra Samadova

Methods of organizing cooperation in the logistics chain

Summary

Effective logistics collaboration is the lifeblood of modern supply chains, driving seamless flow and optimized operations. This paper explores a range of methods for organizing collaboration within a logistics chain that includes traditional hierarchical structures, centralized decision making, and innovative approaches such as vendor-managed inventory (VMI). Each method offers different advantages and challenges, and their choice depends on organizational goals and contexts.

In this dynamic logistics landscape, collaboration methods must adapt to embrace emerging technologies, sustainability imperatives, and evolving consumer expectations. Hierarchies and centralization provide clarity but increase the risk of inflexibility, while VMI enhances supplier-customer collaboration but requires reliable information exchange.

Understanding these methods and their nuances is essential for organizations that want to navigate the complex web of logistics collaboration that keeps logistics chains running efficiently, flexibly, and competitively.

Ədəbiyyat

1. Coordination, Cooperation and Collaboration: Defining the C3 Framework Senior Capstone Project for Breanna Weaver, The Honors Program, Senior Capstone Project, Student's Name: Breanna Weaver, Faculty Sponsor: John Visich, May 2011

2. Hudnurkar M., Jakhar S., Rathod U., Factors affecting collaboration in supply chain: A literature Review, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 133 (2014) 189 – 202

3. Marcotte F., Grabot B., Affonso R. Cooperation models for Supply Chain Management. *International Journal of Logistics Systems and Management - Int J Logist Syst Manag.* 5. 10.1504/IJLSM.2009.021648, 2009.

4. Xu L., Beamon B. Supply Chain Coordination and Cooperation Mechanisms: An Attribute-Based Approach. *Journal of Supply Chain Management.* 42. 4 - 12. 10.1111/j.1745-493X.2006.04201002.x. 2006

5. Xu W.Y., Zhang Z.J., Gong D.Q. Cooperative Supply Chain Management Under Asymmetric Information, School of Economics and Management Beijing Jiaotong University Beijing, China, 2014

6. Coordination, cooperation and collaboration in logistics and supply chains: a bibliometric analysis <https://www.scielo.br/j/prod/a/ST5R6RyXvdnchqgCTk9dvNx/?format=pdf&lang=en>

7. Six steps to successful supply chain collaboration <https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/six-steps-to-successful-supply-chain-collaboration>

8. Supply chain collaboration https://en.wikipedia.org/wiki/Supply_chain_collaboration

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 10.07.2024
Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 15.07.2024
Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT: 33:311

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-74-81

“AZƏRBAYCANIN STATİSTİK İNFORMASIYA XİDMƏTİ - ASİS”İN STATİSTİKA SİSTEMİNDƏ ROLU

Nərgiz İsrəfilova

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin
İnformasiya texnologiyaları şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81
e-poçt: nargiz.jafarova@stat.gov.az*

Açar sözlər: statistika, Azərbaycanın Statistik İnformasiya Xidməti, ASİS, interaktiv cədvəllər, cədvəllərin vizuallaşdırılması, machine readable, json, csv

Ключевые слова: статистика, Статистическая Информационная Служба Азербайджана, АСИС, интерактивные таблицы, визуализация таблиц, машиночитаемый, json, csv

Keywords: statistics, Statistical Information Service of Azerbaijan, ASIS, interactive tables, visualization of tables, machine readable, json, csv

Nərgiz İsrəfilova

“Azərbaycanın Statistik İnformasiya Xidməti- ASİS”in statistika sistemində rolu

Xülasə

ASİS - rəsmi statistik göstəricilərin vahid platformadan yayımlanması üçün yaradılmış bir sistemdir. ASİS istifadəçilərin məlumatların rahatlıqla əldə olunmasına imkan verir və məlumatların vizuallaşdırılması, “machine readable” formatlarda (JSON və CSV) əlçatanlığı təcrübələrinin təkmilləşdirilməsini təmin edir.

Mənim ASİS-im platformu, istifadəçilərə, istədikləri statistik məlumatlara sürətli və tamlıqla çatmağı təmin edir. Məlumatlar JSON və CSV formatlarında əlçatan olduğu üçün istifadəçilər rahatlıqla məlumatları öz tədqiqatlarında və layihələrində istifadə edə bilirlər. Əhalinin cins və yaş tərkibi piramidası və Mənim ASİS-im platforması dinamik statistik cədvəllərin yaradılmasını, məlumatların əlçatanlığını, vizuallaşdırılmasını, eyni zamanda, cədvəllərin istifadəçinin istəyinə uyğun qurulmasını təmin edir. Sözügedən piramida və platforma əhalinin demografik xüsusiyyətlərini qrafik şəkildə göstərir və statistik məlumatların daha asan formada yayımlanmasına kömək edir.

ASİS məlumatların əlçatanlığı, statistika sahəsində istifadəçi rahatlığı, vizuallaşdırma və təcrübələrin təkmilləşdirilməsi kimi üstünlüklər nəticəsində ən effektiv və işçi platformalardan biri olaraq yayımlanmaqdadır. Eləcə də, ASİS istifadəçilərə məlumatları daha effektiv çatdırmaqla statistik məlumatların daha dəqiq təhlil edilməsinə şərait yaradır.

Наргиз Исрафилова
Роль «Статистической информационной службы Азербайджана - АСИС» в
статистической системе

Резюме

ASIS – это система, созданная для публикации официальных статистических показателей с единой платформы. ASIS позволяет пользователям легко получать доступ к данным и визуализация данных, доступность в машиночитаемых форматах (JSON и CSV) обеспечивает улучшения практики.

Платформа Мой ASIS предоставляет пользователям быстрый и полный доступ к необходимой им статистической информации. Поскольку данные доступны в форматах JSON и CSV, пользователи могут легко использовать их в своих исследованиях и проектах. Пирамида полового и возрастного состава населения и платформа Мой ASIS обеспечивают создание динамических статистических таблиц, доступность данных, их визуализацию и одновременно создание таблиц по желанию пользователя. Упомянутые пирамида и платформа графически отображают демографические характеристики населения и помогает распространению статистических данных в более удобной форме.

ASIS вещается как одна из наиболее эффективных и работающих платформ благодаря таким ее преимуществам, как доступность данных, удобство для пользователя в области статистики, визуализации и улучшения практики. А так же, ASIS позволяет более точно анализировать статистические данные, более эффективно предоставляя пользователям информацию.

Nargiz Israfilova

The role of "Statistical Information Service of Azerbaijan - ASIS" in the statistical system
Summary

ASIS is a system designed to publish official statistical indicators from a single platform. ASIS allows users to easily access data and visualize data, available in “machine readable” formats (JSON and CSV) provides practice improvements.

The My ASIS platform provides users with quick and complete access to the statistical information they need. Since the data is available in JSON and CSV formats, users can easily use it in their research and projects. The pyramid of the gender and age composition of the population and the My ASIS platform provide the creation of dynamic statistical tables, the availability of data, their visualization and at the same time the creation of tables at the request of the user. The mentioned pyramid and platform graphically display the demographic characteristics of the population and help to disseminate statistical data in a more convenient form.

ASIS is being broadcast as one of the most efficient and working platforms due to its advantages such as data availability, user-friendliness in the field of statistics, visualization and practice improvement. ASIS also allows you to analyze statistical data more accurately, providing information to users more effectively.

Ədəbiyyat

1. Ə. Zeynallı, Z. Zeynallı “Statistika: Ümumi nəzəri məsələlər”. Bakı, 2011.
2. И.И.Елисеева, М.М.Юзбашев “Общая теория статистики”. Москва, “Финансы и статистика”, 1999.
3. Под.ред. Р.А.Шмойловой “Теория статистики”. Москва, “Финансы и статистика”, 2003.
4. S.M.Наcıyev “Statistikanın ümumi nəzəriyyəsi”. Bakı, 2005.
5. “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunu. 18 fevral 1994-cü il.
6. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı: www.stat.gov.az
7. “Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 6 dekabr 2016-cı il.
8. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi ilə Koreya Respublikası Statistika Komitəsi arasında “Azərbaycan Respublikasında Statistik Potensialın Gücləndirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu”. 11 oktyabr 2018-ci il.
9. “Azərbaycanın Statistik İnformasiya Xidməti – ASİS” statistik məlumatların yayım sistemi: www.azstat.gov.az/portal/
10. “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi ilə Koreya Statistika Komitəsi arasında statistika sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu”. 11 dekabr 2019-cu il.
11. Koreya Respublikası Statistika Komitəsinin “Statistical Geographic Information Service” yayım sistemi: www.sgis.kostat.go.kr
12. RDA – Research Data Alliance saytı: www.rd-alliance.org
13. Wikipedia – onlayn ensiklopediya saytı: JavaScript Object Notation (JSON)
14. Wikipedia – onlayn ensiklopediya saytı: Comma-separated values (CSV)
15. Koreya Respublikasının “Money Today” xəbər portalı: www.mt.co.kr/

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 10.06.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 17.06.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

UOT:33.005

DOI: 10.338.70/2413-6557-2024-10-3-82-88

İRİ MÜƏSSİSƏLƏRDƏ STRATEJİ İDARƏETMƏ VƏ İNNOVASIYA

Elvin Dünyamalyev

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Statistika işlərinin əlaqələndirilməsi və strateji planlaşdırma şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti, 81

e-poçt: elvin.dunyamalyev@stat.gov.az

Açar sözlər: strateji idarəetmə, innovasiya, iri müəssisələr, iri sahibkarlıq, tədqiqat və inkişaf (R&D)

Ключевые слова: стратегическое управление, инновации, крупные предприятия, Исследования и разработки (R&D), большой бизнес

Keywords: strategic management, innovation, large enterprises, research and development (R&D), big business

Elvin Dünyamalyev

İri müəssisələrdə strateji idarəetmə və innovasiya

Xülasə

Bu məqalədə iri müəssisələrdə strateji idarəetmə və innovasiyanın rolu təhlil edilmişdir. Dünya iqtisadiyyatındakı sürətli dəyişikliklər müəssisələri daim yeniliklər etməyə və iş strategiyalarını yenidən nəzərdən keçirməyə vadar edir. Strateji idarəetmə müəssisənin uzunmüddətli məqsədlərinə çatmasını təmin edən vacib bir prosesdir ki, bu da rəqabət qabiliyyətini artırır. İnnovasiya isə müəssisələrin bazar paylarını artırmaq və müştəri ehtiyaclarına daha yaxşı cavab vermək qabiliyyətini gücləndirir. Bu iki fəaliyyət sahəsi arasındakı qarşılıqlı əlaqə, müəssisələrin davamlı inkişafını və rəqabət qabiliyyətini təmin etmək üçün zəruridir. Məqalədə hər iki sahədəki əsas metod və praktikaları nəzərdən keçirərək, müəssisələrə ən yaxşı taktikaları seçməkdə və tətbiq etmələrində köməklik edir. Strateji idarəetmə və innovasiyaların birgə tətbiqi, müəssisələrin səmərəliliyini maksimum dərəcədə artırmaq üçün vacib tədbirdir.

Эльвин Дуньямалиев

Стратегическое управление и инновации на крупных предприятиях

Резюме

В данной статье анализируется роль стратегического управления и инноваций на крупных предприятиях. Быстрые изменения в мировой экономике заставляют предприятия постоянно внедрять инновации и пересматривать свои бизнес-стратегии. Стратегическое управление - это центральный процесс, который позволяет бизнесу достичь своих долгосрочных целей и повышает его конкурентоспособность. Инновации, с другой стороны, укрепляют способность предприятий увеличивать свою долю на рынке и лучше реагировать на потребности клиентов. Взаимодействие между этими двумя областями необходимо для устойчивого развития и конкурентоспособности предприятий.

Elvin dünyamaliyev
Strategic management and innovation in enterprises
Summary

This article analyzes the role of strategic management and innovation in large enterprises. Rapid changes in the global economy force enterprises to constantly innovate and revise their business strategies. Strategic management is a central process that enables businesses to achieve their long-term goals and enhances their competitiveness. Innovation, on the other hand, strengthens the ability of businesses to increase their market share and better respond to customer needs. The interaction between these two areas is essential for the sustainable development and competitiveness of enterprises.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixli, 1138 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Strateji Yol Xəritəsi”.
2. A.Tağıyev, İ.Əmirov, “İnnovasiya menecmenti”, Bakı-2010
3. F.Məmmədov, “İdarəetmə mədəniyyəti”, Bakı, “Apostrof” Çap Evi: 2012
4. Ş.Ə.Səmədzadə; V.R.Musayev, “İstehsal menecmenti”, Bakı, Qafqaz Universiteti-2019
5. Ş.M.Xurşudov, “Bazar münasibətlərinə keçid dövründə aqrosənaye istehsalında iqtisadi səmərəliliyin artırılması yolları”, Bakı-2018
6. Demir D. (2017). “Stratejik yönetim ve marka yönetimi arasındaki ilişkinin incelenmesi: bir sektör uygulaması” (Tekstil Hazır Giyim). Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul, s. 456.
7. Bonnici T. S. and Paroutis S. (2013). “Developing a dominant logic of strategic innovation. Management Research Review”, 36(10), 938 p.
8. https://www.worldbank.org/en/publication/humancapital#Data?cid=GGH_e_hcpexternal_en_ext
9. <https://www.macrotrends.net/stocks/charts/AAPL/apple/research-development-expenses#:~:text=Apple%20annual%20research%20and%20development,a%2016.86%25%20increase%20from%202020>.
10. <https://www.macrotrends.net/stocks/charts/AMZN/amazon/research-development-expenses>
11. https://finbox.com/NASDAQGS:TSLA/explorer/rd_exp/#:~:text=Tesla's%20r%26d%20expenses%20for%20fiscal,December%202023%20at%203.969%20billion.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 12.04.2024

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 18.04.2024

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 26.09.2024

Korrektor: Aytən Məmmədova
Çapa imzalanmışdır: 30.09.2024

